

Sykepleierstudenter lærte mer av fysisk enn digital kafédialog

De uformelle og hyggelige rammene bidro til mer aktive gruppediskusjoner. Digitale kafémøter krevde mer organisering enn da studentene var samlet fysisk.

Abdallah Abudayya

Førsteamanuensis
Institutt for sykepleie, VID vitenskapelige høgscole

Gyda Singstad

Høgskolelektor
Institutt for sykepleie, VID vitenskapelige høgscole

Silje Ottestad

Høgskolelektor
Institutt for sykepleie, VID vitenskapelige høgscole

Linda Nygaard Holm

Assisterende instituttleder
Institutt for sykepleie, VID vitenskapelige høgscole

Kafédialog

Sykepleierutdanning

Pedagogikk

Sykepleien 2022;110(89911):e-89911
DOI: 10.4220/Sykepleiens.2022.89911

Hovedbudskap

Tiden vi lever i, har vist at det er behov for fleksible undervisningsløsninger og varierte digitale pedagogiske metoder som fremmer engasjement og studentaktiv læring. For å oppnå ønskelige resultater av digitale opplegg må studentene føle seg trygge i situasjonen og bli tilbudt godt planlagte og tilpassede læringsopplegg. Digital kafédialog kan gi mer studentaktivitet og refleksjon og dermed fremme kunnskap og forståelse for komplekse utfordringer i sykepleie.

Verden har stått i en pandemi i lang tid. Det har påvirket de fleste områder i samfunnet, også høyere utdanning (1). Undervisning og andre læringsaktiviteter har i stor grad måttet foregå digitalt, noe som påvirker studentenes læringsutbytte og trivsel.

Aktiv deltakelse og dialog er grunnleggende for læring (2, 3). Stortingsmelding nr. 27 legger føringer for at utdanningsinstitusjonene tilrettelegger for studentaktive læringsformer i høyere utdanning (4). Det utfordrer lærernes pedagogiske og digitale ferdigheter, og det kreves nye måter å fremme studentaktiviteter på.

Bern og medarbeidere viser i sin forskning at deltakelse i digital undervisning medfører kompleksitet og følger andre spilleregler enn tradisjonelle undervisningsformer (1).

Digitale metoder stiller store krav til både lærere og studenter. De kan oppleve digitale undervisningsmetoder som svært begrenset og annerledes enn ordinære undervisningsmetoder. Det kommer samtidig nye digitale verktøy og metoder for studentaktivitet.

Studenter er lite motivert for å ta ordet digitalt

Flere av de digitale metodene som ble utviklet under pandemien, vil vi trolig benytte også etter pandemien. Det er derfor viktig å samle erfaringer og kunnskap for å bruke de nye mulighetene på en best mulig måte.

En viktig utfordring ved digital undervisning er å engasjere studentene og skape deltakelse både i undervisningen og i ulike læringsaktiviteter (1, 5). Vi opplever at studentene ofte fremstår lite motivert for å delta i digital undervisning ved at de ikke tar ordet, eller ikke har på kameraet på PC-en.

«Å snakke til svarte skjermer» er blitt et begrep flere lærere kjenner godt til. Det kan ha flere årsaker, og det bør settes søkelys på hva som hemmer og fremmer deltakelse digitalt (1).

«'Å snakke til svarte skjermer' er blitt et begrep flere lærere kjenner godt til.»

Tilbakemeldinger vi har fått fra studenter, viser at de synes det er ubehagelig å ha på kameraet, og at det er utrygt å ta ordet når det er mange til stede og man ikke kjenner hverandre.

Veilederen for kvalitet i nettundervisning (5) trekker frem trygghet som en grunnleggende faktor for gode læringsmiljø, og at dette er noe lærerne må jobbe med ved digitale undervisningsopplegg.

Flere studenter har gjennom pandemien hatt lite kontakt med medstudenter og ikke hatt anledning til å bli trygg på sin klasse. Flere har opplevd ensomhet, blant annet knyttet til at mye av studiet foregår digitalt. Konsekvensene av mistriksel og lav deltakelse kan være store for studentenes læring (2, 3).

Refleksjon har vært en utfordring i pandemien

I rammeplanen for sykepleierutdanningen (6) stiller Kunnskapsdepartementet krav til sykepleieres kompetanse ved endt studie. Blant annet er det krav om at studentene skal reflektere over sin egen ferdighetsutøvelse, ha innsikt i fag- og yrkesetiske problemstillinger og ha evne og vilje til en bevisst og reflektert holdning.

Refleksjon sees som en sentral del av å opparbeide seg kompetanse (7) og for å utøve sykepleie (8). Det underbygger hvor viktig det er å ha søkelys på å utvikle refleksjonsevne og forståelse for komplekse problemstillinger i sykepleierstudiet.

I perioden med pandemi har det vært en utfordring å fremme refleksjon, studentaktivitet og gruppesamtaler digitalt med de begrensningene det gir når man ikke kan være fysisk sammen. Kafédialog er en pedagogisk metode der studentene og lærerne kan reflektere sammen, lære av hverandre og drøfte oppgaver og problemstillinger (9).

Kafédialog fungerer i stor grad som en uformell fokusgruppe med dialog og aktiv deltakelse i gruppediskusjoner. De uformelle og gjerne hyggelige rammene bidrar til å fremme trivsel og trygghet til å drøfte og reflektere rundt komplekse problemstillinger.

Studentene kan sette ord på kunnskapen

Hovedmålet med kafédialog som læringsmetode er å skape refleksjon, studentaktivitet og engasjement rundt et tema og gi rom for nye ideer og ulike oppfatninger og perspektiver (9, 10).

Metoden er særlig anvendbar for å øke forståelsen for komplekse problemområder (11). Studentene får samtidig jobbe med å sette ord på sin egen kunnskap og erfaring og bidra til å skape gode gruppeprosesser og samarbeid. Det ser vi på som viktig kompetanse for sykepleiere.

Under nedstengningen som følge av pandemien ønsket vi å prøve ut digitale pedagogiske metoder for å fremme deltakelse og legge til rette for refleksjon og forståelse av komplekse problemstillinger. Vi kan ikke finne forskning på digital kafédialog og ønsket å prøve ut om det kan være en aktuell læringsmetode.

Vi gjennomførte kafédialog både ved fysisk tilstedeværelse og digitalt (se faktaboksene) ved videomøter på Zoom. Vi utarbeidet fire arbeidsoppgaver til kafédialogen for andreårs sykepleierstudenter.

Oppgavene handlet om migrasjon i et folkehelseperspektiv. Oppgavene ble formulert på en måte som la til rette for samtale og refleksjon, noe som er sentralt i kafédialogmetoden (9). Studentene hadde på forhånd fått informasjon om opplegget og hadde samme dag undervisning om temaet før oppstarten av kafédialogen.

Kafédialog ved fysisk tilstedeværelse

Kafédialog ved fysisk tilstedeværelse ble gjennomført slik:

- Deltakere satte seg ved gruppebord i klasserommet med fire–seks deltakere per bord. En person i gruppen fikk rollen som bordvert.
- Gruppen diskuterte en problemstilling de fikk utlevert (ulike problemstillinger for hvert bord) og noterte på et stort ark.
- Etter 30 minutter skiftet gruppene til nye bord med nye temaer, mens bordverten ble sittende.
- Gruppen fikk en oppsummering av den forrige gruppens diskusjon fra bordverten.
- Diskusjonen fortsatte og bygde på det den forrige gruppen hadde diskutert.
- Til slutt hadde klassen en felles oppsummering der bordvertene eller gruppene oppsummerte bordets svar på problemstillingene sine.

Høyskolen serverte kaffe og te gjennom dagen, noe som setter rammen for å skape en hyggelig atmosfære.

Digital kafédialog

Digital kafédialog ble gjennomført slik:

- Vi delte studentene i grupper på sju-åtte personer. Hver gruppe valgte en gruppevert.
- Studentene ble bedt om å hente en kaffekopp, finne noe godt å spise og sette seg et hyggelig sted.
- Gruppene jobbet med oppgaver i fire runder – i fire «breakout rooms» (Zoom). De fikk en halvtime per oppgave. Gruppeverten hadde ansvar for å ta notater av gruppens refleksjoner.
- Etter hver oppgaverunde flyttet læreren gruppeverten til en ny gruppe.
- Gruppeverten oppsummerte forrige gruppes arbeid, og den nye gruppen bygget videre på dette.

På slutten av dagen hadde vi en felles oppsummering i plenum, der gruppene fortalte om hva de hadde jobbet med i oppgavene.

Vi gjennomførte digital kafédialog to ganger og fysisk kafédialog tre ganger. Vi stilte alle studentene spørsmål om deres opplevelse av opplegget. De hadde ulike erfaringer av kafédialogen. Det samsvarte i stor grad med det vi erfarte som lærere.

Videre vil vi gå mer inn på hva studentene ga uttrykk for, og hvordan vi ser det i sammenheng med det vi ønsket å oppnå: å skape refleksjon, trivsel og studentaktivitet – og ikke minst læring. Vi ønsket også å oppnå økt forståelse av komplekse problemstillinger blant sykepleierstudenter. Se utdrag av noen illustrerende studentrefleksjoner i tabell 1.

Tabell 1. Studentrefleksjoner rundt kafédialog

Spørsmål til refleksjon rundt kafédialog som metode	Studentenes refleksjon ved digital kafédialog	Studentens refleksjon ved fysisk oppmøte
Hvilke refleksjoner gjør du deg etter denne dagen med kafédialog?	«... viktig og relevant tema. Litt forvirrende og mye organisering ...» «Det var veldig fint å se andre mennesker.»	«Hvor nyttig det er å kunne prate åpent om ulike oppgaver og få innblikk i andres tanker.» «Morsom arbeidsmåte som skaper mye engasjement, samt at en kan sette egne praksiserfaringer i en faglig kontekst.»
Hva opplevde du som positivt med kafédialog?	«Hyggelig å møte og snakke med andre medstudenter. En lærerik måte å dele kunnskap og erfaringer på.» «Møtte faktisk en del nye mennesker.» «Snakket med andre mennesker enn de vi normalt prater med. Fikk høre om andres perspektiver på migrasjon.»	«Hyggelig å diskutere med flere elever som hadde forskjellig synspunkt.» «Litt enklere å følge med. Hyggelig, inkluderende, god læremåte, aktiv deltakelse.» «Hyggelige med kaffe, positive rammer.»
Hva opplevde du utfordrende med kafédialog?	«At det var digitalt, og derfor litt skumlere enn vanlig. Det er ikke alle som liker å snakke høyt på Zoom, og synes det er veldig ubehagelig.» «Litt rotete og vanskelig å henge med på opplegget, digitale problemer med Zoom.»	«Å få frem poengene på en god måte, reflektere på en tydelig måte.» «Mange svar var utarbeidet på forhånd av andre grupper. Ble lite å diskutere på slutten.»
Hvordan har læringsutbyttet vært for deg denne dagen?	«Helt ok, greit å få litt ulike perspektiver.» «Fikk reflektert over viktige temaer.»	«Bra! Har reflektert over mange dilemmaer som vi ikke har tenkt over før. Fikk mer forståelse.» «Det har vært lærerikt å kunne høre ulike perspektiver ved migrasjonshelse. Og har blitt mer oppmerksom på utfordringene de står overfor.»
Annet (tips, råd, ris, ros osv.)	«Vi likte veldig godt konseptet med å kunne diskutere i små grupper først, men trenger litt mer struktur i gjennomføringen.» «Legge til rette for fysisk oppmøte.»	«Skulle hatt med litt god mat. :)»

Studentene fortalte at læringsutbyttet var veldig bra ved det fysiske møtet. Det var derimot mer varierende svar og ikke like positive tilbakemeldinger om det digitale opplegget.

Læringsutbyttet for studentene var i stor grad knyttet til samtalene i gruppene – å høre andres meninger, kunnskap og erfaringer og se nye perspektiver og flere sider av et tema. Mange svarte at de forsto temaet bedre og fikk dypere innsikt i sentrale utfordringer og dilemmaer.

Noen svarte at de fikk en forståelse av at temaet er mer komplekst enn de hadde tenkt tidligere. Studentene beskrev at både den fysiske og digitale kafédialogen ga større innsikt i temaene og førte til ulike måter å forstå dem på. Dette gjenspeiler hensikten med metoden (9, 10).

Manglende aktivitet i gruppen var assosiert med liten grad av læringsutbytte. Gruppene hadde ulik grad av aktivitet. Vi opplevde studentenes engasjement som mye større ved de fysiske møtene enn ved det digitale opplegget. Det ble tett knyttet til utbyttet og opplevelsen av dagen.

Læringsutbyttet avhenger av engasjement

Aktiv deltakelse er viktig for læring (2, 3). Flere studenter opplevde at læringsutbyttet var avhengig av at de engasjerte seg i diskusjonene og problemstillingene. Vi lærere så at den digitale kafédialogen krevde mer av studentene for å få et godt utbytte av opplegget. Flere ga uttrykk for at de ikke trives med å engasjere seg i diskusjoner digitalt.

«Aktiv deltakelse er viktig for læring.»

Det å forstå nytteverdien av det en skal lære, er viktig for å fremme motivasjon og engasjement (12). At studentene er forberedt på og har noe kunnskap om temaet de skal snakke om i kafédialogen, er en viktig forutsetning for å skape gode samtaler og studentaktivitet (9).

Ved å ha en introforelesning før kafédialogen og å legge ut informasjon om temaene på forhånd ønsket vi å bidra til bakgrunnskunnskap og engasjement. Temaene studentene diskuterte, var et viktig moment for å bidra til økt engasjement.

Tekniske utfordringer skapte litt stress

Om kafédialogen var organisert digitalt eller fysisk, hadde stor betydning for studentene. Det var praktisk utfordrende for oss som undervisere å gjennomføre kafédialog digitalt.

Det krevde mye planlegging og organisering av grupper, gruppebytter, oppgaver og gruppeverter. Til tross for detaljert planlegging var det vanskelig å få det til å fungere i Zoom og «breakout rooms».

Tekniske utfordringer skapte en del stress hos lærerne og utålmodighet hos studentene. Det virket som om dette la en demper på engasjementet og påvirket læringsutbyttet. Studentene trakk frem at en tydelig plan og gode forklaringer om metoden var viktig.

God informasjon om opplegg og innhold i digitale læringsformer er en forutsetning for trygge læringsmiljøer (5). Vi erfarte at det var viktig å fortelle om hensikten med kafédialogen og oppgavene. Målet var ikke bare å finne fakta, men reflektere, lytte, se nye perspektiver, forholde seg til meningsulikheter, sette ord på egne tanker, diskutere og skape forståelse.

Opplegget krevde mye planlegging av lærerne

Vi opplevde at vi lærere hadde en viktig rolle i å skape engasjement og interesse for metoden og temaet. Samtidig var det utfordrende med «svarte skjermer» og lite respons da alle var samlet digitalt. Derimot hadde flere på kameraet da de var i mindre grupper, og deltok mer da.

Opplegget krevde mye planlegging og organisering av oss lærere, og det krevde både oppmerksomhet og tålmodighet av studentene. Organiseringen ved fysisk kafédialog er også noe krevende, men var likevel vesentlig enklere å få til på en smidig måte.

«Vi opplevde at vi lærere hadde en viktig rolle i å skape engasjement og interesse for metoden og temaet.»

Vi ser at noen viktige forutsetninger bør være til stede for at opplevelsen og læringsutbyttet skal bli best mulig. Studentene bør kjenne hverandre, eller det bør legges til rette for at de kan bli litt kjent, og læreren bør være kjent for dem.

Studentene bør være forberedt på metoden og hensikten og ha noen forkunnskaper om temaet. Dette samsvarer med annen litteratur om kafédialog (9).

Studentene trakk i tillegg frem at det var positivt at selve undervisningsopplegget var annerledes enn mye annet de har erfart i studiet. Flere mente at det var en spennende måte å jobbe på, og at det var nyttig å snakke sammen. Særlig i en hverdag med mye digital undervisning og selvstudier kan det ha en verdi å ha en «annerledes dag».

Å møtes fysisk ga mer samspill

Det så ut til å være god stemning ved det fysiske fremmøtet. Det var lett å skape engasjement og en god tone der. Flere studenter ga tilbakemelding om at det var viktig å få en anledning til å bli kjent med andre. Det gir mulighet for å fremme både faglig og sosialt fellesskap, som er viktig for læring og trivsel (7, 12).

Å møtes fysisk kan gi mer engasjement og glede av å snakke sammen – det kan gi opplevelse av fellesskap på en annen måte enn å møtes digitalt. Kanskje oppleves det også mer forpliktende å delta i gruppen når man møtes fysisk enn digitalt?

Vi erfarte også at det ble mer samspill mellom lærere og studenter ved å møtes fysisk. Vi var «mer synlige» for hverandre, og det var lettere å snakke sammen – også å kunne ta en uformell prat og ha humor sammen.

Vi erfarte at det å sitte sammen ved små bord, få kaffe og te – selve kafésituasjonen – bidrar til en mer hyggelig, uformell og trygg stemning. Det er et viktig aspekt som vi erfarte at vi i stor grad mistet ved digital gjennomføring.

Trygghet er viktig for læring

Mange digitale deltakere ønsket at de kunne møtes fysisk, og ga uttrykk for at det ville gitt bedre utbytte. Samtidig beskrev flere av dem at de hadde snakket med personer de ikke hadde snakket med før, og at kafédialogen var en sosial og hyggelig opplevelse.

Utfordringen vil være å legge best mulig til rette for en trygg lærings situasjon til tross for de begrensningene det digitale gir (1). De som har vært studenter i pandemitiden, har hatt svært mye digitalt opplegg i studiet og har vært lite fysisk til stede på høyskolen.

I mange sammenhenger settes det et viktig søkelys på utfordringer med ensomhet og mistrivsel knyttet til lite fellesskap i studiesituasjonen. Behovet for å oppleve sosial tilhørighet og faglig fellesskap er viktig for læring (12).

«Et digitalt opplegg kan oppleves spesielt utrygt for mange.»

Med bakgrunn i pandemiens påvirkning på studiehverdagen kan faglig refleksjon sammen med andre være uvant for flere. Det er en viktig ferdighet som studentene vil få noe erfaring med i kafédialogen. Det å kunne reflektere, formulere seg og argumentere faglig, ta inn andre perspektiver og begrunne oppfatninger er viktig å ha erfaring med i arbeidet som sykepleiere.

Trygghet er en forutsetning for engasjement og læring (2, 3). Å bidra til å skape trygghet er derfor viktig for lærere, også i høyskolesektoren. Et digitalt opplegg kan oppleves spesielt utrygt for mange. Det kan være en årsak til «svarte skjermer» i digitale forelesninger og andre læringsaktiviteter.

Bern og medarbeidere (1) fant i sin studie at deltakerne ikke ønsket å være synlig eller ta plass, noe som hindret aktiv deltakelse.

Kafédialog skal ikke være prestasjonsrettet

Med bakgrunn i det vi opplever som utrygghet hos studentene, har vi vært opptatt av å forsøke å se helheten i situasjonen og stille oss ulike spørsmål: Kjenner studentene hverandre? Er de vant til å ha på kamera og lyd i digitale møter? Hvordan kan vi lærere tilrettelegge for trygghet og en hyggelig uformell gruppesamtale digitalt?

I introduksjonen av dagen forsøkte vi å legge vekt på at målet med kafédialog er samtale og refleksjon, samt at rammene skal være hyggelige og ikke prestasjonsrettet.

Vi satte av tid til at gruppene skulle få snakke litt sammen før oppstarten for å bli litt kjent. Hvordan dette fungerte i de ulike digitale gruppene, er usikkert, da studentene satt i «breakout rooms». Dermed kunne ikke vi lærere se eller høre dem. I de fysiske kafédialogene var det lettere å fange opp stemningen og samtalen og eventuelt bidra ved behov.

UFORMELL FOKUSGRUPPE: Det var veldig fint å kunne møtes fysisk og skape en hyggelig ramme rundt dagen med kaffe og te. Å møtes fysisk kan gi mer engasjement og glede av å snakke sammen. *Foto: Abdallah Abudayya*

Avslutning

Om kafédialog var organisert digitalt eller fysisk, hadde stor betydning for studentene og læringsutbyttet. Det er liten tvil om at det beste vil være å ha kafédialog med fysisk tilstedeværelse.

Samtidig vil det av ulike grunner fortsatt være behov for digitale opplegg. Det er viktig at dette også omfatter læringsaktiviteter som både skaper fellesskap og studentaktivitet, og som fremmer refleksjon og forståelse for komplekse temaer.

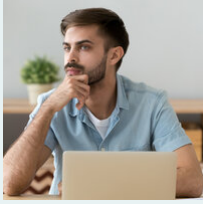
Digital kafédialog kan være et alternativ for å få det til. Våre erfaringer viser at god organisering og planlegging samt å jobbe for at opplegget engasjerer og oppleves som meningsfullt, er viktig, men også utfordrende. Aller viktigst er det å skape trygghet for å delta digitalt.

Forfatterne oppgir ingen interessekonflikter.

Referanser

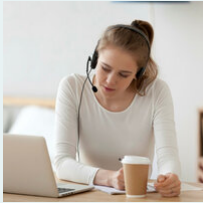
1. Bern LT, Lorentzen NÖ, Nordanger M. Fortellinger om tid og synlighet: en studie av studenters deltakelse i digital undervisning under covid-19-pandemien. Uniped. 2021;44(4):248–61. DOI: [10.18261/issn.1893-8981-2021-04-04](https://doi.org/10.18261/issn.1893-8981-2021-04-04)
2. Dysthe O, red. Dialog, samspel og læring. Oslo: Abstrakt forlag; 2001.
3. Strømsø HI, Lycke KH, Lauvås P. Når læring er det viktigste: undervisning i høyere utdanning. 2. utg. Oslo: Cappelen Damm Akademisk; 2016.
4. St.meld. nr. 27 (2000–2001). Gjør din plikt – krev din rett. Kvalitetsreform av høyere utdanning. Oslo: Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet; 2021. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/eebf61fb4a204feb84e33355f3oad1a1/no/pd/fa/stm20002001002700oddpdfa.pdf> (nedlastet 18.08.2022).
5. Fleksibel utdanning Norge. Kvalitet i nettundervisning: en veileder. Oslo: Fleksibel utdanning Norge; 2017. Tilgjengelig fra: https://www.hivolda.no/sites/default/files/documents/Veleder_FuN_nettersjon_small.pdf (nedlastet 18.08.2022).
6. Kunnskapsdepartementet. Rammeplan for sykepleierutdanningen. Oslo: Kunnskapsdepartementet; 2008. Tilgjengelig fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/uh/rammeplaner/helse/rammeplan_sykepleierutdanning_08.pdf (nedlastet 10.06.2021).
7. Illeris K. Læring. Oslo: Gyldendal Akademisk; 2015.
8. Helberget L, Frilund ML, Molnes SI. Studentenes evne til å reflektere påvirker sykepleien de utøver. Sykepleien. 2020;108(82259):e-82259. DOI: [10.4220/Sykepleiens.2020.82259](https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2020.82259)
9. Elvekrok I, Smith KH. Kafédialog som pedagogisk verktøy. Uniped. 2013;36(02):25–37.
10. Hvatum I, Tjernæs RS, Egge H. Kafédialog skaper variasjon i undervisningen og fremmer engasjement. Sykepleien. 2021;109(86217):e-86217. DOI: [10.4220/Sykepleiens.2021.86217](https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2021.86217)
11. Brown J, Isaacs D. The world café. Shaping our futures through conversations that matter. San Francisco: Berrett-Koehler Publishers; 2005.

12. Sylte AL. Profesjonspedagogikk. Profesjonsretting/yrkesretting av pedagogikk og didaktikk. Oslo: Gyldendal Akademisk; 2016.

LES OGSÅ

Studentenes evne til å reflektere påvirker sykepleien de utøver

LES OGSÅ

Sykepleierstudenter får praksisveiledning i virtuelle møter

LES OGSÅ

Ny veiledningsmetode kan øke bachelorstudenters analytiske kunnskaper